

Saksbehandler: Margrethe Løgavlen
Telefon:
Kommuneadvokaten

Antall hovedutvalg, oppgavefordeling og antall hovedutvalgsmedlemmer - Folkevalgte organer, organisering, saksbehandling og reglement 2027

Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Organisasjonsutvalg		
Formannskap		
Kommunestyret		

Kommunedirektørens innstilling

Med hjemmel i kommuneloven § 5-7 vedtas at Færder kommune i valgperioden fra 2027 skal ha:

1. Tre hovedutvalg inndelt etter formålsprinsippet;
2. Hovedutvalg oppvekst, Hovedutvalg helse og sosial og Hovedutvalg Samfunnsutvikling.
3. Hvert av hovedutvalgene skal ha 7 medlemmer.
4. Saker fra Organisasjon, styring og utvikling fremmes direkte for formannskap, og via partssammensatt utvalg når det er aktuelt.

Det vises til de vurderinger og den konklusjon som fremkommer i saksfremstillingen.

Innkomne forslag:

Tegninger/øvrige saksdokumenter er tilgjengelige på kommunens hjemmeside.

Kortversjon

Kommunen er en politisk styrt organisasjon, hvor kommunestyret er kommunens øverste myndighet. Kommunedirektøren har et helhetlig ansvar som øverste administrative leder, og ansvar for at kommunen utvikler organisasjonen og tjenestene til beste for innbyggerne i samsvar med politiske vedtak og budsjett vedtatt av kommunestyret.

I kommuneloven er det regler om hvilke folkevalgte organer en kommune skal og kan ha, lovens andre del, kapittel 5 og følgende, angir hvordan kommuner skal og kan organiseres.

Enkelte organer er lovpålagte. Det gjelder kommunestyre, formannskap (ikke for parlamentarisk styrte kommuner som i stedet har kommuneråd), kontrollutvalg og partssammensatt utvalg/administrasjonsutvalg. Andre organer er frivillige, slik at kommunestyret selv kan velge om det ønsker å opprette dem. Dette gjelder blant annet faste utvalg, kommunestyrekomiteer, kommunedelsutvalg og styre for institusjon. Komiteer er organer som enten kan opprettes av kommunestyret eller av annet folkevalgt organ som har fått myndighet til å opprette dette av kommunestyret.

Denne saken omhandler faste utvalg/hovedutvalg, navn på hovedutvalg og organisering/fordeling av ansvarsområder, samt antall medlemmer i hvert hovedutvalg, jf. kommuneloven § 5-7.

Kommunedirektøren anbefaler at Færder kommune fortsetter med tre hovedutvalg, samt at disse organiseres etter formålsprinsippet og gis navn etter sektorområde. Videre anbefales at hovedutvalgene reduseres til 7 medlemmer.

Innledning

Det vises til innledning i sak "Folkevalgte organer og organisering - Antall medlemmer i kommunestyret og formannskap. I sakens innledning fremkommer flere grunner til at omstillingsarbeidet i Færder 2030, som innebærer både effektiviseringstiltak og nye arbeidsformer, omlegging til større og sterkere enheter og fagmiljøer, samt reduksjon i tjenesteomfang, i tillegg til en gjennomgang av den administrative organiseringen, også bør omfatte den politiske organiseringen, da denne har effektiviseringspotensialer og bør samsvare med den administrative organiseringen.

Faste utvalg/hovedutvalg, jf. kommuneloven § 5-7, er organer som kommunestyret velger om det vil opprette. Disse opprettes for kommunale formål eller for deler av den kommunale virksomheten. Kommunestyret fastsetter selv området for de faste utvalgenes virksomhet, og utvalgene kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer som velges av kommunestyret. Medlemmene trenger ikke være medlem av kommunestyret.

Færder kommune har siden opprettelsen 1. januar 2018 hatt tre hovedutvalg, hver med 11 medlemmer, leder og nestleder. I inneværende periode er det følgende hovedutvalg;

- Hovedutvalg for helse, sosial og frivillighet
- Hovedutvalg for oppvekst, kultur og levekår
- Hovedutvalg for plan, teknikk og miljø

Faktagrunnlag

L22.06.2018 nr. 3 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Kommuneloven § 5-7 som lyder som følger;

"Utvalg

Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål og for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomheten. Kommunestyret kan selv også opprette utvalg med ansvar for en geografisk del av kommunen (kommunedelsutvalg). Utvalg etter denne paragrafen skal ha minst tre medlemmer.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv en leder, en nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til utvalget. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv hva slags saker utvalget skal behandle. Utvalget kan få tildelt vedtaksmyndighet hvis ikke noe annet følger av lov.

Utvalget kan opprette et arbeidsutvalg med medlemmer som er valgt blant medlemmene av utvalget. Dette kravet gjelder ikke når kommunedelsutvalg velger arbeidsutvalg. Utvalget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge slike arbeidsutvalg.

Utvalget kan gi lederen eller arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet. Kommunedelsutvalg kan i tillegg gi lederen av administrasjonen i kommunedelen tilsvarende myndighet.

Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge utvalg". [Min understrekning, ML].

Alternative løsninger

1. Hovedutvalg beholdes som i dag, og dagens navn og organisering/ansvarsområder samt antall medlemmer opprettholdes.
2. Hovedutvalg tilpasses dagens administrative struktur med hensyn til navn og organisering/ansvarsområder, antall medlemmer beholdes.

Vurderinger

Rettslig utgangspunkt

Det rettslige utgangspunktet er at kommunestyret kan opprette de utvalg det finner hensiktsmessig, for deler av den kommunale virksomheten eller for geografisk del av kommunen. Dersom kommunestyret velger å opprette utvalg, skal utvalget ha minst 3 medlemmer. Kommunestyret skal videre selv velge leder og nestleder.

I artikkelen Politiske utvalg under kommunestyret (forkortet versjon av I. Stigen: Hvorfor politiske utvalg og komiteer under kommunestyret.) på regjeringen.no, sist oppdatert 31.08.2019 står det blant annet;

" ... Å opprette politiske utvalg kan være hensiktsmessig fordi det gjerne vil være behov for en viss arbeidsdeling og spesialisering. Andre hensyn som taler for etablering av politiske utvalg ... under kommunestyret, er at det legger til rette for en bredere og dypere deltakelse i politiske beslutningsprosesser. For innbyggere vil utvalg kunne gi flere kontaktpunkter til kommuneorganisasjonen og den enkelte folkevalgte. ... Samtidig kan etablering av politiske utvalg ... også representere styrings- og demokratiutfordringer. Et stort antall politiske organer med ulike ansvarsområder kan gi mer fragmentert kommuneorganisasjon med større koordineringsbehov, ansvarsuklarhet og redusert styrings- og beslutningseffektivitet. ..."

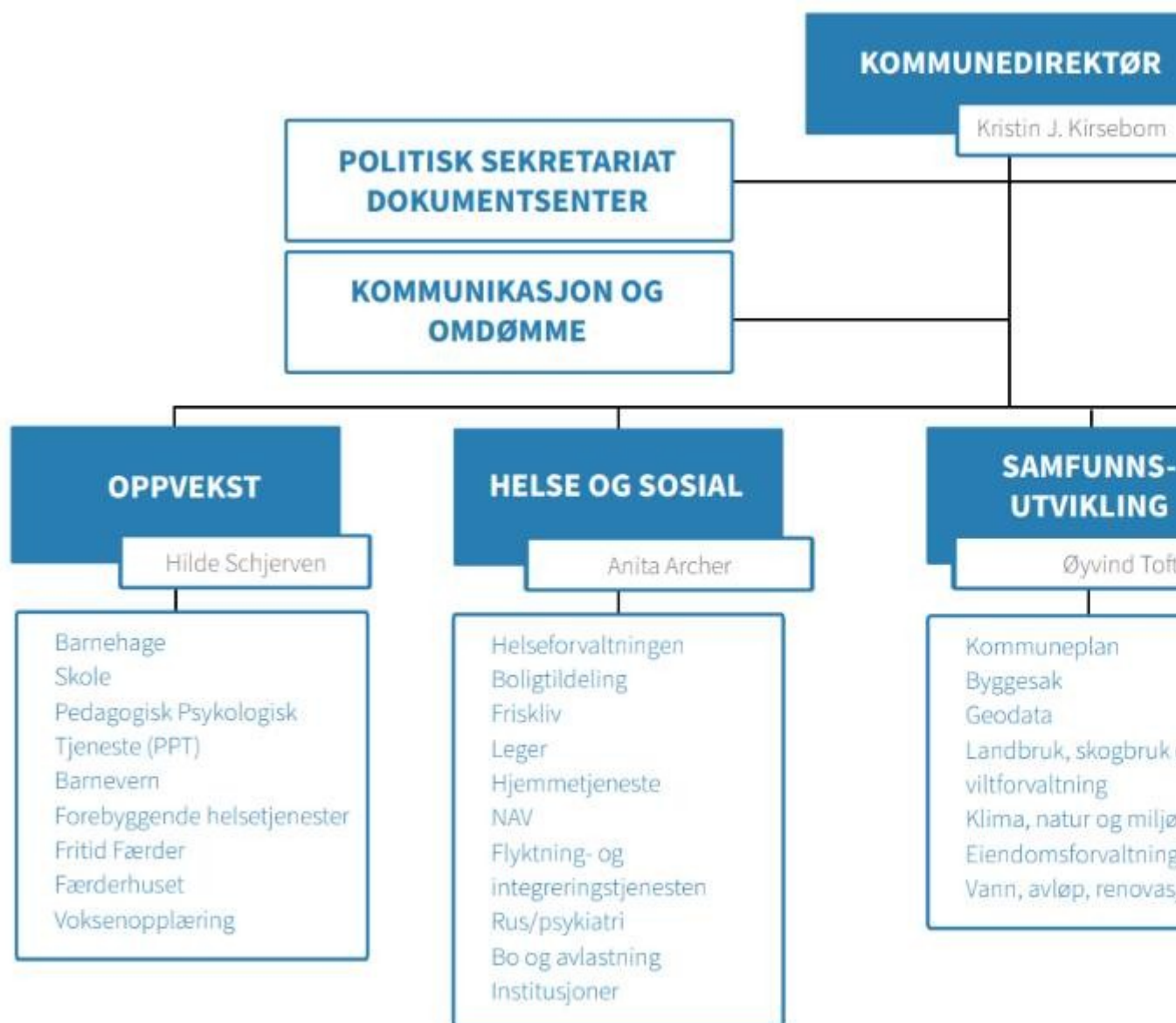
Gjeldende status

I inneværende periode er det følgende hovedutvalg;

- Hovedutvalg for helse, sosial og frivillighet
- Hovedutvalg for oppvekst, kultur og levekår
- Hovedutvalg for plan, teknikk og miljø.

Ny administrativ organisering

Kommunedirektøren har i samarbeid med tillitsvalgte og berørte, i kraft av sin stilling som leder av den samlede kommunale administrasjonen, jrf. kommuneloven § 13-1, foretatt endringer i organisasjonen. Gjeldende organisasjonskart er som følger:

Den administrative organiseringen er derav i "utakt" med hovedutvalgenes ansvarsområder. Kommunedirektøren mener derfor at organisering av hovedutvalgene bør endres slik at den administrative og politiske organiseringen i størst mulig grad er sammenfallende.

Antall hovedutvalg

Det har ved tidligere gjennomgang vært stilt spørsmål om hovedutvalg bør reduseres fra tre til to, da to av hovedutvalgene har relativt sett få saker til annet enn informasjon. Enkelte hovedutvalgsmøter har også blitt avlyst på grunn av få eller ingen saker. En endring fra tre til to hovedutvalg vil være

kostnadsbesparende, direkte og indirekte. Direkte ved mindre møtegodtgjørelser og servering, indirekte ved mindre administrasjon og organisering.

Hensyn som kan tale mot en endring fra tre til to hovedutvalg er det forhold at mange politiske saksfelt er komplekse. Det kan ta tid for folkevalgte å skaffe seg nok kunnskap og kompetanse til å forstå fagfeltene og derav kunne utøve reell innflytelse. Ved tre hovedutvalg vil det være større muligheter til politisk spesialisering. Dette kan støtte opp under folkevalgt styring, også på områder hvor beslutningsprosessene er langvarige og kompliserte, og hvor kunnskapsbehovet er stort. En risiko ved dette er dersom en ikke har gjennomgående representasjon. Da fordres det særlig god intern kommunikasjon innad i partiene/partigruppene, for saker som skal videre til formannskap og kommunestyret fra hovedutvalg, jf. også referert ovenfor fra artikkel "Politiske utvalg".

Gjennomgående representasjon

Gjennomgående representasjon innebærer at alle kommunestyremedlemmene sitter i et utvalg. Innbyggere som ikke har plass i kommunestyret kan rekrutteres som medlemmer til hovedutvalg, så lenge de oppfyller valgbarhetsbestemmelsene i kommuneloven kapittel 7. i nevnte artikkel om Politiske utvalg under kommunestyret på regjeringen.no - står om dette blant annet;

"... Argumentene ... [for] er at samtlige representanter engasjeres i arbeidsutvalg, forholdene legges bedre til rette for samordning og helhetsstyring, og en kan unngå at kommunestyret og formannskap risikerer å bli frakoblet fra sentrale beslutninger i kommunen. ... Et av argumentene mot gjennomgående representasjon er at det representerer en maktkonsentrasjon, kanskje særlig for partier som ikke har mange nok representanter i kommunestyret til å fylle mange utvalgs (...) posisjoner. Det kan også hevdes at gjennomgående representasjon medfører økt arbeidsbelastning for sittende kommunestyrerepresentanter, hvilket også kan ha konsekvenser for rekrutteringen til kommunepolitikken. ...".

Per i dag er det ikke krav om gjennomgående representasjon i Færder kommune. (Unntak for formannskapet som følger direkte av kommuneloven § 5-6 annet ledd, "Medlemmer og varamedlemmer til formannskapet og fylkesutvalget velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret eller fylkestinget".

Oppgavefordeling mellom hovedutvalgene

Det er vanlig å skille mellom to hovedprinsipper for inndeling, et formålspriksipp og et funksjonspriksipp. Formålspriksipp innebærer at inndelingen mellom utvalgene baseres på ulike sektorer, saksfelt eller tjenestetyper som kommunen ivaretar. Funksjonspriksipp innebærer en inndeling på tvers av tjenestetype eller sektor, der inndelingen i stedet baseres på oppgavetyper som innebærer samme administrative prosesser, som for eksempel driftsoppgaver, utviklingsoppgaver og forvaltningsoppgaver. Færder kommune har hatt en organisering og oppgavefordeling for hovedutvalgene basert på formålspriksipp. Det fremkommer av "Reglement for hovedutvalgene" og "Delegeringsreglementet". Ved endring av navn på hovedutvalg og oppgavefordeling, vil man måtte vedta nye reglementer. Det vil bli en gjennomgang av reglementer uavhengig av vedtak i foreliggende sak, jf. Organisasjonsutvalget sin sak 04/25 av 11.06.2025.

Antall hovedutvalgsmedlemmer

I forhold til kommunestørrelse har Færder kommune i dag store hovedutvalg, det vil si mange medlemmer i hvert av de tre hovedutvalgene. Det har store kostnader, direkte og indirekte. Direkte ved møtegodtgjørelser og servering, indirekte ved administrasjon og organisering. En reduksjon i antall medlemmer til eksempelvis 7 eller 9, vil gi en besparing på henholdsvis ca. kr. 423 000,- og 222 000,-. Et annet moment som taler for å redusere antall hovedutvalgsmedlemmer er administrative besparelser og tidsbruk, mer effektive beslutningsprosesser og mulig høyere kvalitet i de politiske debattene. I tillegg vil det bli tydeligere roller, hvert medlem vil få større ansvar og bli mer synlig, og det vil bli enklere rekruttering, partiene vil lettere finne tilstrekkelig antall høyt motiverte listekandidater til hvert valg.

Samlet vurdering

Kommunedirektøren anbefaler at Færder kommune opprettholder organiseringen med tre

hovedutvalg, jf. kommuneloven § 5-7. Kommunedirektøren anbefaler videre at hovedutvalgene inndeles etter formålsprinsippet og navngis for hver av de tre sektorene, Hovedutvalg oppvekst, Hovedutvalg helse og sosial og Hovedutvalg samfunnsutvikling. Saker til politisk behandling fra Organisasjon, styring og utvikling fremmes direkte for formannskap, eventuelt partssammensatt utvalg. Videre anbefales det at antall medlemmer i hvert utvalg vedtas til 7.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at Færder kommune opprettholder organisering med tre hovedutvalg, men at navn på hovedutvalg og oppgavefordeling mellom hovedutvalgene følger ny organisering, og at antall medlemmer i hvert hovedutvalg vedtas til 7.

Fremdrift

Organisasjonsutvalget innstiller til formannskapet, som innstiller til kommunestyret, kommunestyret fattar endelig vedtak, jf. kommuneloven § 5-7 første og andre ledd.